

STAP-VOOR-STAP AQUAREL

Bloemen

— ANNE-CLAIRE DUVAL-DUMAS —

LEER BOEKETTEN, KRANSEN & ANDERE
BLOEMRIJKE COMPOSITIES AQUARELLEN

STAP-VOOR-STAP AQUAREL

Bloemen

— ANNE-CLAIRE DUVAL-DUMAS —

LEER BOEKETTEN, KRANSEN & ANDERE
BLOEMRIJKE COMPOSITIES AQUARELLEN

Gouda, MMXXVI

Voorwoord

Toen ik met aquarelleren begon, wilde ik vooral kleuren op een egale en vloeiende manier aan kunnen brengen. Aquareel, waarbij alles draait om water, is daar het perfecte medium voor. Ik was meteen verkocht. De manier waarop de pigmenten zich over het papier verspreiden is fascinerend en het is zó ontspannend! Bovendien is deze creatieve bezigheid erg meditatief. Je stapt in een creatieve bubbel waarin je de dagelijkse beslommeringen vergeet en gaat volledig op in alles wat er op papier gebeurt. Transparanties, mengingen, uitvloeiingen ... De onvoorspelbare, zelfs wat wilde kant van aquareel fascineert en stimuleert me enorm. Je weet van tevoren nooit helemaal zeker hoe een bepaalde kleurwassing er precies uit komt te zien, dus het is een geweldige oefening in loslaten.

Dat alles draagt ongetwijfeld aan de immense populariteit van aquareel. Nog niet zo lang geleden werd dit medium als ouderwets beschouwd, vooral geschikt voor afbeeldingen van landschappen of boten. Maar de laatste tijd zijn er nieuwe manieren van werken ontstaan, en ook het materiaal heeft een echte vernieuwing doorgemaakt: intensere kleuren, synthetische penseelen, pigmenten die granuleren (het pigment klontert samen) bij het opdrogen ... Kortom, moderne aquareel is booming, volop in ontwikkeling en blijft ons verrassen.

Tot slot, of je nu net begint of je techniek wilt verdiepen, aquareel is het ideale medium. Een pot water, een doekje, een penseel en een paar napjes verf – en je kunt al aan de slag. Een uitgebreide voorbereiding of beschermende maatregelen zijn niet nodig, want de verf is op waterbasis en vlekt gelukkig niet. Je hebt ook geen grote plannen nodig: een paar vellen papier, wat cirkels die je in elkaar laat overvloeien – en de ontspanning volgt vanzelf. Deze intuïtieve schildertechniek ligt echt binnen ieders bereik, en het resultaat ziet er al snel heel mooi uit. In dit boek leer ik je hoe je vormen en kleuren kunt combineren om prachtige composities te maken. Maar aquarelleren gaat vooral om ontspanning en plezier, dus als je wilt beginnen met gewoon wat vormen schilderen, puur om te zien hoe de pigmenten zich in het water verspreiden, dan zit je helemaal goed!

Inhoud

Technieken

pagina's 8 - 31

BASISMATERIALEN pagina 9

DE EERSTE STAPPEN pagina 16

CONCEPTBLADEN pagina 30

Projecten

pagina's 32 - 91

*Leer stap voor stap hoe je bloemen, bladeren,
kleine plantjes en zaden schildert.*

Composities

pagina's 92 - 139

*Leer stap voor stap hoe je kransen, velden,
en lijsten schildert – in aquarel of in mixed media.*

Basismaterialen

Als je wilt beginnen met aquarellen en al snel mooie resultaten wilt zien, heb je eigenlijk maar weinig nodig.

Onmisbaar

- Twee of drie penselen
- Een set aquarelnapjes
- Aquarelpapier
- Een doek of keukenpapier
- Een glazen pot, bijvoorbeeld een lege jampot

Handige extra's

- Een potlood
 - Een rol afplaktape
 - Een witte gelpen of acrylmarker
 - Een watervaste fineliner
 - Maskeervloeistof
 - Een papiersnijder
-

HET JUISTE MATERIAAL KIEZEN

Toen ik met aquarellen begon, kocht ik een goedkope set aquarelnapjes (napjes zijn kleine blokjes met pigmenten in vaste vorm, die je activeert met water). Er zat ook een klein reispenseeltje bij. Met dit basismateriaal, en mijn eerste eenvoudige cellulosepapier, begon ik vol enthousiasme. Maar ik raakte behoorlijk teleurgesteld toen ik ontdekte dat wat ik aan het doen was totaal niet leek op wat ik op social media zag. Uiteraard dacht ik dat ik er gewoon niks van kon.

Natuurlijk had ik nog geen enkele ervaring en had ik er ook geen idee van hoe ik een penseel moest hanteren, maar de slechte kwaliteit van mijn materiaal droeg zeker in hoge mate bij aan mijn teleurstelling. Op de dag dat ik beter cellulosepapier, extra-fijne aquarelverf en een goed penseel kocht, veranderde alles. Toen realiseerde ik me dat ik met oefening in staat zou zijn om het resultaat te bereiken waar ik van droomde.

Ik vertel je dit allemaal om je van één ding bewust te maken: als je snel een mooi resultaat wilt, bespaar dan niet op je materiaal. Dat bepaalt grotendeels de uiteindelijke kwaliteit van je werk. De rest hangt af van hoe intensief je oefent, waardoor je steeds vaardiger wordt in het hanteren van je penseel en het doseren van water. Dat zijn de twee belangrijkste aspecten om onder de knie te krijgen bij aquarel.

DE KEUZE VAN JE PENSELEN

Voor aquarel heb je penseelen nodig met haren die water goed vasthouden. Ik raad je daarom aan om aquarelpenseelen met een ronde punt en natuurlijke haren te kopen, hoewel synthetische penseelen ook prima geschikt zijn. Veel merken voor kunstenaarsmaterialen bieden ze aan, zoals Faber-Castell, en er zijn veel gespecialiseerde penseelmerken, zoals Raphael, Princeton en Dayler-Rowney.

Voor de oefeningen in dit boek heb je minstens twee penseelen nodig, liever nog drie: in ieder geval één van een vrij groot formaat en één fijne. Penseelen worden ingedeeld op maat: van 0 tot 3 voor de allerfijnste (perfect voor de piepkleine details) tot maat 26, afhankelijk van de diameter van de penseelpunt. Ik raad je aan om te investeren in een klein penseel (maat 0 of 2, of zelfs 4) voor details en fijne lijnen, een middelgroot penseel (maat 6 of 8), en een groter penseel, bijvoorbeeld een waspenseel.

DE KEUZE VAN JE AQUARELNAPJES

Voor je kleuren raad ik je aan om direct aan het begin een set van extra-fijne kwaliteit te kopen.

Extrafijne aquarelverf heeft als voordeel dat de kleur langer mooi blijft en dat het vaak een zachte, gelijkmatige textuur heeft die prettiger in het gebruik is (dat komt door het bindmiddel in deze verf, bijvoorbeeld op basis van Arabische gom of honing). Deze verf is wel wat duurder, maar je hebt er ook echt meer plezier van. Natuurlijk kun je ook beginnen met een palet van mindere en goedkopere kwaliteit, maar als je een passie voor aquarel ontwikkelt, weet ik bijna zeker dat je al snel extra-fijne kwaliteitskleuren wilt proberen. Er verschijnen trouwens steeds meer ambachtelijk gemaakte napjes op de markt. Laat je verleiden om af en toe eens een nieuw setje uit te proberen!

NAPJES ... OF TOCH TUBES?

Aquarelleer je veel en raken je favoriete napjes langzamerhand op? Dan is het een goed idee om je kleuren voortaan in tubes te kopen. Tubes zijn voordeliger en je kunt er lege napjes eenvoudig mee bijvullen. Bovendien kun je verf uit tubes sneller activeren.

Vul een leeg napje volledig met verf uit de tube. Schud het napje een beetje, of tik ertegen, zodat de verf zich gelijkmatig verdeelt en laat deze vervolgens een paar dagen aan de lucht drogen.

Je kunt verf uit een tube trouwens ook meteen gebruiken. De consistentie zal dan wat vloeibaarder zijn, dus let er in dat geval op dat je niet te veel water toevoegt, afhankelijk van de verfdikte die je wilt verkrijgen. Dit is dus juist ideaal als je kleuren met een hoog pigmentgehalte wilt.

DE KEUZE VAN JE PAPIER

**Dit is misschien wel het belangrijkste punt!
Welk papier moet je gebruiken voor aquarel?**

Omdat je bij aquarel veel water gebruikt, heb je redelijk dik papier nodig, zodat het niet (of nauwelijks) bobbelt of omkrult. Voor je eerste probeersels en oefeningen kun je gewoon printerpapier gebruiken, maar het resultaat zal natuurlijk niet aan je verwachtingen voldoen, en dat is heel normaal! Ideaal is 300 grams papier. Dat is stevig genoeg om niet of nauwelijks te bobbelen als er water op komt.

Als je echt gaat beginnen raad ik je aan om met cellulosepapier ③ te werken. Het beste papier dat ik ken en dat ik voor de meeste aquarellen in dit boek heb gebruikt is het papier Watercolor Expert, van het merk Arteza. Het heeft een aangename, goed gedefinieerde korrel die prachtige uitvloeiingen mogelijk maakt, en de kleuren komen op dit papier erg goed tot hun recht. Er bestaan natuurlijk ook andere soorten cellulosepapier van hoge kwaliteit, maar de structuur (of korrel) daarvan is niet altijd even uitgesproken. En hoe gladder het papier, hoe minder levendig de effecten worden.

Als je wat meer ervaring hebt, kun je overstappen op 100% katoenpapier. Dat is duurder, maar de resultaten zijn onvergelijkbaar. De uitvloeiingen op katoenpapier zijn weergaloos, omdat het papier minder snel droogt. Het is verkrijgbaar in gelijkde blokken (een kleine tip: gebruik een papiersnijder om de vellen los te maken) waardoor het papier zelfs bij veel watergebruik niet bobbelt of omkrult. Het bestaat ook in schetsboeken (mijn favoriet!) en in grote losse vellen. Ontdek vooral zelf welk papier jouw voorkeur heeft.

Er zijn drie hoofdsoorten korrel bij aquarelpapier: fijne korrel ①, extra grove korrel en satijnkorrel ②, dat juist een heel glad oppervlak geeft. Zelf gebruik ik eigenlijk nooit satijnkorrel, omdat ik juist houd van de verrassende effecten die ontstaan door de oneffenheden van het papier.

Het ontdekken van je favoriete papiersoort is een avontuur op zich: inspirerend en stimulerend voor je creativiteit. Afhankelijk van het papier dat je gebruikt, zal het resultaat van hetzelfde ontwerp namelijk heel anders zijn.

Maak je dus geen zorgen als jouw aquarellen er niet hetzelfde uitzien als de mijne. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn.

- Ik heb veel meer ervaring dan jij, als je vandaag net begint.
- Je papier is waarschijnlijk anders dan het mijne.
- Net zoals iedereen zijn eigen handschrift heeft, heeft iedereen ook een eigen unieke manier om een penseel vast te houden. Laten we die verschillen vooral koesteren!

Voor de stap-voor-stap projecten in dit boek heb ik gekozen voor cellulosepapier, om je te laten zien wat er mogelijk is met dit zeer betaalbare type papier. Ideaal om mee te beginnen, want oefenen kost nu eenmaal papier. Vergeet niet dat het resultaat kan verschillen, afhankelijk van het cellulosepapier dat jij gebruikt en de korrelgrootte ervan – en dat maakt helemaal niet uit. Blijf oefenen tot jij tevreden bent met je werk, en niet tot het exact lijkt op wat ik heb gemaakt.

De eerste stappen

VOORBEREIDING

Je hebt dit boek net voor jezelf gekocht, of cadeau gekregen, en je hebt het juiste materiaal in huis gehaald. Nu is het tijd om echt aan de slag te gaan met deze kunstvorm, die best wat precisie vraagt: aquarel. Hier zijn een paar eenvoudige stappen om vertrouwd te raken met je materiaal en je eerste sessie goed te beginnen.

Zoek allereerst een rustige plek en vooral een moment waarop je helemaal ontspannen bent. Als je een kamer over hebt, is dat ideaal, omdat je je materiaal dan gewoon kunt laten liggen zonder alles steeds op te hoeven ruimen. Zo niet, zorg dan voor een vaste plek waar je je materiaal kunt bewaren, zodat je alles steeds snel bij de hand hebt.

Zet de volgende items op je tafel: een glas of pot met water (vul die gerust royaal), een doek of keukenpapier, je palet, je penseel, dit boek en een vel cellulose- of katoenpapier. Ben je er klaar voor?

Begin met het vochtig maken van je napjes (of in ieder geval de kleuren die je wilt gebruiken). Dat kan met een plantenspuit, een pipetje of gewoon met een druppel water vanaf je penseel. Let erop dat de druppel geen plasje vormt in het napje; het gaat er alleen om dat het oppervlak licht bevochtigd wordt, zodat de pigmenten geactiveerd worden. Let op: als je je penseel gebruikt om water op het napje te druppelen, dompel deze dan goed onder in het water en schudt lichtjes boven het napje, zodat de druppel er precies in valt. Zorg ervoor dat je penseel het napje daarbij niet raakt, zodat je kleuren niet per ongeluk met elkaar mengen.

DE ALLEREERSTE SESSIE

Als je penseel nieuw is, voelen de haren erg hard aan, maar dat is normaal. Dat komt omdat ze bedekt zijn met Arabische gom. Spoel je penseel voorzichtig uit tot dit volledig is verdwenen (dit kan soms best lang duren).

Als je napjes eenmaal vochtig zijn, maak dan eerst een kaartje met alle nuances van je kleuren, zodat je deze goed leert kennen. Om dit te doen, neem je wat verf rechtstreeks uit het napje op je penseel en strijk je dit zachtjes in één lijn uit over je papier. Hoe verder je de lijn uitstrijkt, hoe meer de kleur vervaagt. Dompel vervolgens je penseel even in het water, en trek de lijn daarna nog verder. Zo heb je in één oogopslag een overzicht van alle nuances van je kleur, van heel intens tot steeds transparanter.

AANDACHTSPUNTEN VOOR BEGINNERS

Roer niet in je napjes met de punt van je penseel, want zo kun je de penseelpunt beschadigen. Strijk liever zachtjes met je penseel over het eerder bevochtigde napje om de verf op te nemen.

Om je penseel uit te spoelen, roer je hem in je goed gevulde pot met water en strijk je daarna de haren van je penseel langs de rand van de pot om het teveel aan water eruit te drukken. Als je penseel daarna nog te nat is, kun je hem voorzichtig deppen op je doek of keukenpapier.

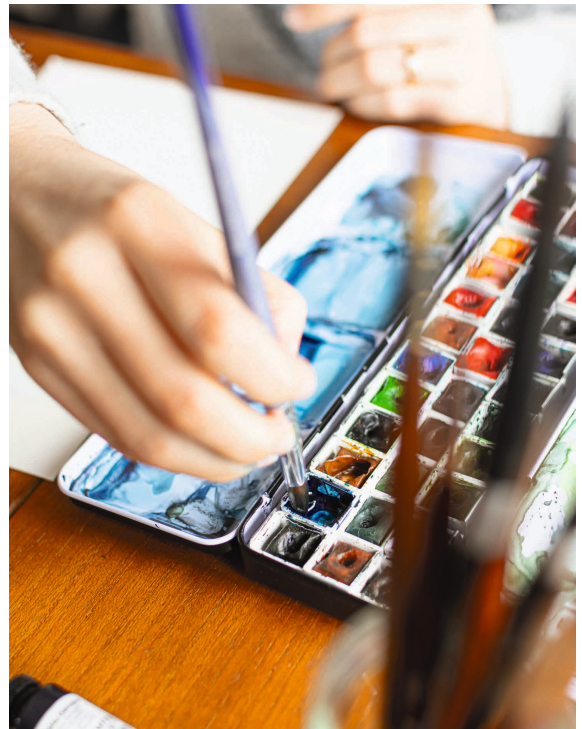
Wrijf vooral niet met je penseelpunt over de bodem van je pot, want dan kun je de haren en de punt beschadigen.

Laat je penselen ook niet in het water staan, daar worden ze niet beter van. Leg ze liever plat neer als je ze niet gebruikt.

Bij het mengen van de kleuren op je palet en het eventueel verdunnen van de verf gebruik je alleen de haren van je penseel, zonder al te veel kracht uit te oefenen, zodat de punt mooi in vorm blijft.

Als je net verf met je penseel hebt genomen, maar de kleur toch niet bevalt, spoel je penseel dan niet meteen uit. Strijk de verf, die toch best duur is, liever af langs de rand van het napje of je palet. Zo kun je hem later alsnog gebruiken.

Al deze kleine gewoontes ontwikkel je met de tijd vanzelf, maar ze zijn handig om in het begin even bij stil te staan.

JE PENSELEN SCHOONMAKEN

Van aquarelleren worden je penselen niet erg vuil, maar het is toch belangrijk om ze regelmatig goed schoon te maken. Spoel ze in ieder geval na elke sessie uit met schoon water. Laat ze vervolgens drogen op een doek of, nog beter, met de punt naar beneden. Daar bestaan speciale houders voor. Laat ze in ieder geval niet met de penseelpunt omhoog drogen. Waarom niet? Omdat het water in de haren dan in de steel kan trekken, waardoor het hout kan uitzetten en barsten. Je kunt je penselen af en toe schoonmaken met een beetje afwasmiddel of met een speciale zeep voor aquarelpenselen. Laat de zeep zachtjes schuimen en spoel je penselen goed uit.

HANDIGE TIPS VOOR HET MAKEN VAN JE KLEURENKAART

Je kunt je eigen kleurenkaarten maken op losse vellen en de naam van de kleuren erbij zetten.

Je kunt ook kleine vierkante kaartjes maken waarop je de kleurnaam noteert, en die bewaren in een doosje.

Of je kunt een apart schetsboekje kopen om je kleuren systematisch bij te houden.

Tip: Ververs je water altijd voordat je een kleurenkaart van gele tinten maakt, anders kan het geel een groene zweem krijgen. Geel is een gevoelige kleur, in de zin dat zelfs het kleinste beetje pigment van een andere kleur de tint kan veranderen. Gebruik daarom altijd een schoon penseel wanneer je geel opneemt uit een napje, om de gele napjes zuiver te houden.

EEN NAPJE SCHOONMAKEN

Mijn napjes zien er vaak wat 'vies' uit, omdat ik mijn penseel niet altijd volledig uitspoel wanneer ik verschillende tinten gebruik. De kleuren mengen zich dan. Dat stoort me niet, want ik houd juist van die mengingen en het geeft karakter aan mijn kleuren. Maar

als ik een zuivere kleur wil, dan moet ik het oppervlak van het napje schoonmaken. Ik gebruik daarvoor een volledig schoon penseel, maak deze nat en strijk voorzichtig over het napje om de ongewenste pigmenten op te nemen, net zolang tot de oorspronkelijke kleur weer egaal is.

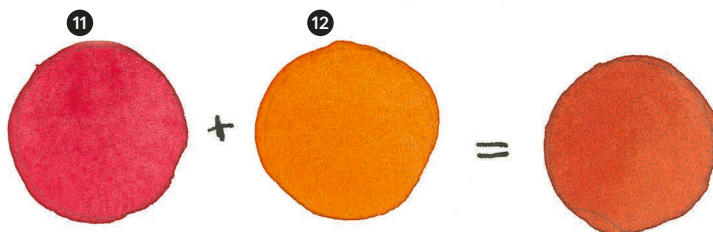
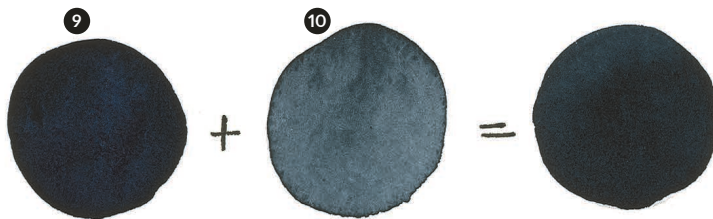
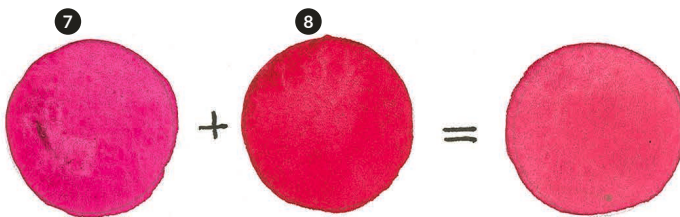
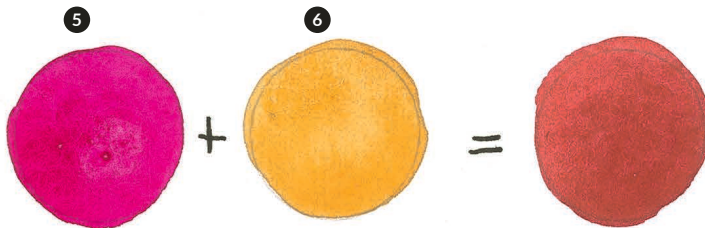
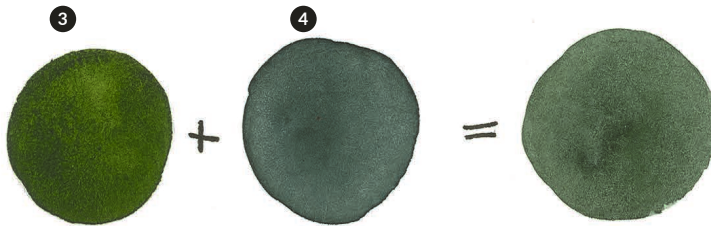
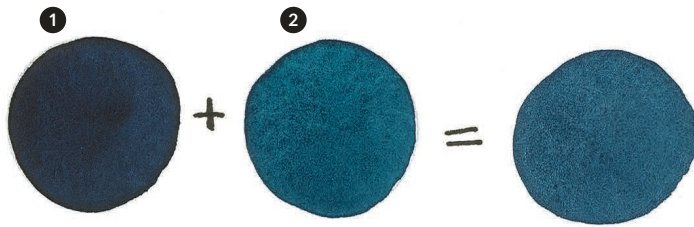
MENGINGEN MAKEN

Afhankelijk van het palet dat je hebt gekozen, heb je waarschijnlijk tussen de 12 en 24 kleuren. Met twee groene en twee blauwe tinten kom je er niet om alle gewenste nuances te creëren. Je zult dus een aantal mengingen moeten maken.

Neem hiervoor met je penseel wat van de ene kleur op uit het napje, en breng die over op je palet. Als je penseel bijna geen kleur meer heeft, spoel je hem af in je potje met water. Neem nu de andere gekozen kleur op met je penseel, en meng beide kleuren op je palet. Om erachter te komen of je de kleur die je krijgt mooi vindt, kun je er een kleurenkaart van maken (zoals hierboven beschreven). Als je tevreden bent met de uiteindelijke kleur, schrijf dan op de kleurenkaart welke kleuren je voor je menging hebt gebruikt. Zo niet, voeg dan nog iets meer van de eerste of juist de tweede kleur toe, of meng er nog een derde kleur bij. Het belangrijkste is dat je kleuren creëert die je zelf mooi vindt. Vergeet in ieder geval niet de samenstelling en verhouding van je favoriete mengingen op te schrijven. Dat bespaart je later veel tijd en helpt je om ervaring op te doen bij het maken van mengingen.

MIJN FAVORIETE MENGINGEN

Ik ben dol op het mengen van indigo ❶ met verschillende andere blauwtinten, zoals mineraal turkooisblauw ❷ of Payne's grijs ❸. Op dezelfde manier gaat de flitsende tint Operaroze ❹ prachtig samen met geeltinten – zoals Napelsgeel donker ❺ voor een licht oranjeachtige tint – of met andere roze tinten, zoals Kraplakroze ❻. Karmijnrood ❼, dat neigt naar

roze, mengt op zijn beurt weer heel mooi met oranje, bijvoorbeeld Winsor Orange 12, om een enigszins koraalachtige tint te krijgen. Ten slotte is mijn favoriete groenmenging een combinatie van Olijfgroen 3 en Gebrande Terre Verte 4.

Omdat Olijfgroen vrij helder is, verzacht de neutralere tint van Gebrande Terre Verte het geheel. Ik raad je aan om heel felle kleuren te temperen met wat gedemptere tinten. Zo krijg je mengingen die origineel zijn en die jij mooi vindt.

JE PALET ORGANISEREN

Ik maak mijn palet zelden schoon; de restjes verf die achterblijven kun je heel gemakkelijk opnieuw activeren met een beetje water. Zo verlies je geen pigmenten. Hier een tip om dit echt effectief te laten zijn:

Eén kant van mijn palet is volledig gereserveerd voor blauwtinten (mijn favoriete kleur om mee te experimenteren), en de andere kant voor groentinten (mijn tweede favoriete kleur om mee te werken). Op deze manier kan ik veel mengingen creëren zonder dat ik tussendoor mijn palet hoeft schoon te maken. En soms levert dat verrassend mooie ontdekkingen op. Ik ben iemand die graag op 'goed geluk' mengt. Voor de rode en paarse tinten gebruik ik een apart bord, waarvan de andere helft is bestemd voor gele en okertinten. Je kunt ook een hoekje van je palet reserveren voor aardetinten.

VOOR JE PALET IS DE KEUZE AAN JOU!

Een extra bord, een keramisch palet, een porseleinen schaal ... Bijna alles kan dienstdoen als palet. Zelfs een jampotdeksel werkt prima, als je niets anders hebt. Ik raad alleen plastic paletten af voor aquarel, omdat de pigmenten zich aan het plastic hechten, en het mengen gaat er minder soepel op. Ik denk dat ze beter geschikt zijn voor gouacheverf, die minder vloeibaar is. Zelf kies ik voor aquarel altijd paletten van keramiek of porselein. De haren van mijn penselen glijden er heel soepel op, waardoor het mengen heel makkelijk is. Ze zijn bovendien gemakkelijk schoon te maken. Steeds meer kleine bedrijven maken tegenwoordig prachtige paletten, het ene nog mooier dan het andere.

